

SAMENZITTEN

dwalen
in woorden
zoeken in beelden
coderen
en decoderen

Elsbeth I. Horneman

SAMENZITTEN

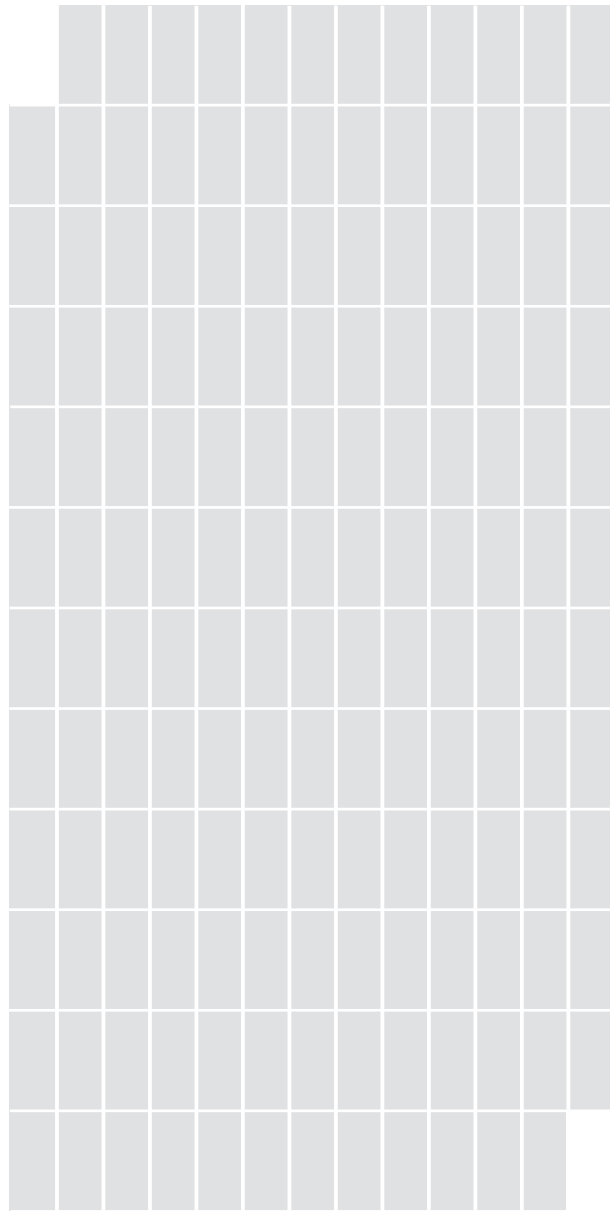
dwalen
in woorden
zoeken in beelden
coderen
en decoderen

Elsbeth I. Horneman

*... altijd gereed zijn
om steeds verder te trekken,
naar onbekende bestemming,
zonder einddoel ...*

Philip Izaäk, KADDISJ,
joodse verhalen
Kruseman, tweede druk 1985

In 2011 duikt een zakagenda op, uit 1943
van een vader / een grootvader (1904 - 1963)
met dagelijkse aantekeningen
en trefwoorden over welbevinden
gebeurtenissen en ontmoetingen
opgeschreven rondom en tijdens de periode
van gevangenschap
in de kampen Vught en Westerbork.
met potlood op dundruk
in Nederlands, Duits, Engels, en stenografie.

Opedoken?
Er is fanatiek gezocht
door de oudste kleinzoon.
Een onverwachte voltreffer
met woorden in potlood op dundruk
in Nederlands, Duits, Engels en stenografie.

Woorden / zinnen / namen / aanknopingspunten
om te kennen / te weten / te begrijpen
om grip te krijgen op
systematisch en stelselmatig.

Leesbaarheid / 'leesbaarheid' /
wat staat er / eigenlijk
wie is wie / werkelijk
wat gebeurt er / wie staat er.
Grijpen / aanhaken
systematisch en stelselmatig.

Lezen / luisteren / kijken
aantekenen / tekenen
krabbelen / denken / schrijven / volgen
herkennen / kennen
dwalen / verdwalen / verloren.

Een systeem / het systeem
spoort op / sluit in / sluit uit.

*er is veel ingewikkelde familiegeschiedenis
complexe materie. ¹*

Toegang zoeken
beeldend vertalen
een eigen code.

*het noodzakelijkste is onnodig
het nuttigste is nutteloos
het onscheidbare moet scheiden
het onverbreekelijke moet breken ²*

Begrijpen / voelen / zien
wetmatigheden / een systeem / het systeem.

*Jij daar?
Zijn jullie het?*

een figuur / mensfiguur /
een mens / een mensch.
Ruimte / leven / structuur
bescherming / beklemming
'en garde'.
Verschijnen / verdwijnen.

2 / 3 _ 6 / 6 _ 8 (twee drie / zes zes / acht)

Wat we niet kennen, zien we niet.
Wat ik niet zag, blijkt te bestaan,
verdwenen.

Overleven / doorgaan
inzoomen / hoe ver
beschermen / bedreigen /
keurslijf / naaktheid
het systeem.

Zwarter diep /
duister / onherbergzaam
onmenselijk / overleven / of loslaten.

Onwelgevallig
vandaag niet / morgen wel
systematisch en stelselmatig
onbeschrijflijk / onmogelijk
hoe dan / toch.

*ondanks de ijskoude ruimte, wist hij zich
dagelijks naakt met het ijskoude water te wassen,
zodat zijn handen zijn lichaam zouden voelen / zijn lichaam zijn
handen / om te weten en voelen dat je nog bestaat...³*

*Stil maar / huil maar /
hoe akelig het was /
koud / guur en begluurd / onherbergzaam
onheilspellend / alleen.*

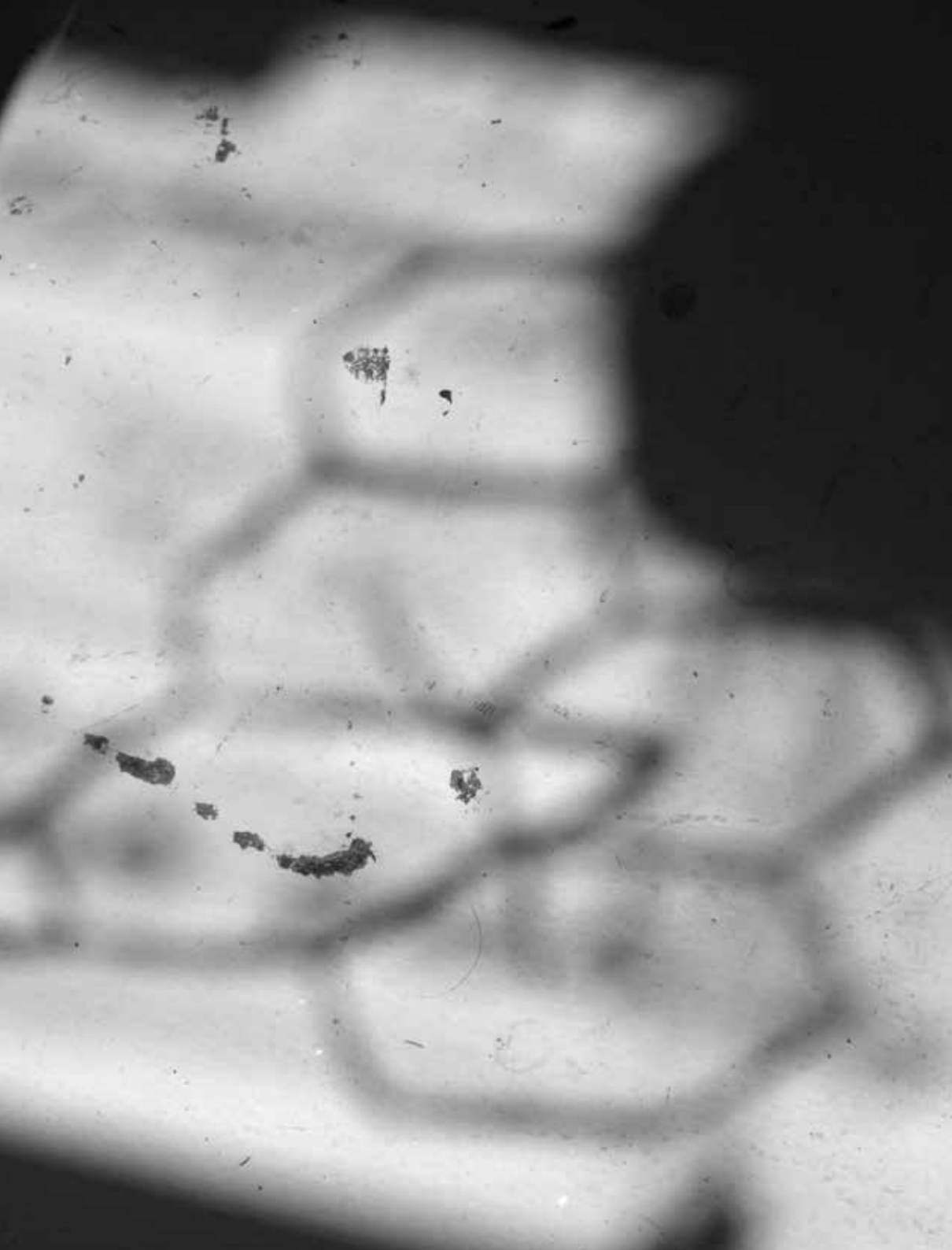
*Het valt me zwaar /
te zien hoe aangeslagen je bent.
Ik blijf kijken / ik blijf naar jou kijken / je slikt.*

Ik moest laatst huilen om de vergeving
die een Zuid-Afrikaanse schonk
aan een zuidafrikaanse politiemann, die haar vader
had mishandeld en gedood
omdat haar vader zwart was
en een andere, onwelgevallige mening had.
Ze vroeg hem hoe hij nu naar zijn eigen handelen keek.
Hij betoonde schaamte en oprechte spijt /
kon het zichzelf nooit meer vergeven.
Hij kreeg een omhelzing van deze vrouw, wiens vader hij
mishandeld en gedood had omdat hij zwart was
en een andere, onwelgevallige mening had.

Stelselmatige en systematische vervolging /
uitsluiting / verdrijving / dehumanisering
depersonalisatie / vernedering / onteigening.

*Ik zoek in je gezicht.
? Ben je op je kin gevallen / getrapt /
? kan of wil je niet meer praten
ga maar rustig liggen / ik sluit je in m'n armen.*

*Ik zoek / naar aanknopingspunten / naar verhalen
om te kennen / te weten / te begrijpen.*

? Voel je je zo naakt / kwetsbaar?
weet dat ik je heb ingepakt /

? Heb je last van het licht
ik zal het temperen.

nu niet meer naakt of onbeschermd.
Leg je hoofd maar neer / ik blijf hier bij jou / bij jullie.

Ik probeer je te lezen / ik zie organen / onrust
snelheid van handelen / denken / slikken
? was je alleen / ben je alleen?

Het doet me pijn om te zien / je kaken op elkaar /
? om jezelf te beschermen / om anderen te beschermen?
Een salto mortale? / een reddingsactie?
Je verliet het leven in onduidelijke toestand.

Ik blijf naar je kijken / zoeken / ben blij met je,
dat je hier bent.

En jij? / in jou zit meer rust
je hart / de adertjes in je handen.
Je kreeg nog twintig jaar,
je hart werd verwarmd / getergd
je hart / je bloed / je woorden
je schreeuwde / van pijn / er was liefde.

Nu ben je hier / zijn jullie samen hier /
zijn wij met elkaar.

*Is er iets? / je blijft actief,
ik zie kracht,
pijn.
Ik kom bij je zitten.*

*Het spijt me dat ik je zo wakker heb gemaakt /
gelukkig kon je nog veel verhalen op papier zetten.
Ik zie dat ik nog veel kan lezen / leren lezen /
ik kijk / ik lees
ik ben er stil van.*

Ik zal het licht temperen.

Je gloeit nog helemaal.

*Het spijt me als ik je verkeerd begreep
je niet kende
terwijl je van mij hield
mij wel kende.*

ongewenst, onbegeerd,
ongepast, onwelkom,
onwenselijk /
jouw aanwezigheid,
jouw persoon,
jouw groep,
geminacht, vertrapt, verdreven

In 2021 zijn meer dan 80 miljoen mensen wereldwijd op de vlucht voor oorlog, conflict en vervolging.⁴

Verschijnen / verdwijnen,
er (eigenlijk) (niet) (mogen) zijn
(niet) (zichtbaar) zijn /
niet zijn.

*How to run this ship successfully
for everyone on board.*⁵

De hoofdpersoon in de Griekse tragedie verkrijgt nieuwe informatie over de situatie (anagnorisis). Met deze kennis neemt het verhaal een onverwachte wending (peripeteia).⁶

VERWIJZINGEN

- 1 Edmund de Waal, beeldend kunstenaar / schrijver - interview 6 juni 2021, NRC n.a.v. zijn boek *Brieven aan Camondo*
- 2 Arnon Grunberg, Bij ons in Auschwitz, getuigenissen: Zahmen Grdowski, *Een formele procedure*, p.180
- 3 Naar een tekst uit het boek van Primo Levi - *Is dit een mens* 1958
- 4 UNHCR Global Trends rapport, juni 2021
- 5 See All This, Volume 6 #22, Redactionele inleiding van Nicole Ex, waarin o.a. een verwijzing naar visionair en architect Richard Buckminster over de aarde. Hij tekende in 1940 de aarde als één eiland in één oceaan: EARTH SHIP: 'how to run this ship successfully for everyone on board'
- 6 Anagnorisis en Peripeteia zijn dramaturgische principes welke de griekse filosoof Aristoteles (384 tot 322 v.Chr.) ontwikkelde en publiceerde in *Poëtica* voor het schrijven van een goede tragedie

CURSIEVE TEKSTEN en FOTO'S

Door de aanwezigheid van de werken in het atelier en de schaduwen van het werk op de ramen die door de zon op de muren en de vloer geprojecteerd werden, raakte ik met een regelmaat in gesprek met de verschijningen (*de lichtgrijze cursieve teksten*).

FOTO'S

pagina 2 - detail in zwart van het werk 'verschijnen / verdwijnen' 210 x 297 mm, aquarel in blauw tinten en zwart potlood

pagina 4 - de 154 dagen gevangenschap vormen hier met elkaar exact de maat van de zakagenda 16 x 8 cm

pagina 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22 en het omslag - deze foto's zijn een impressie van de schaduwen in het atelier als de zon op de ramen schijnt.

COLOFON

Dit is een uitgave bij het project SAMENZITTEN

Het project bestaat o.a. uit werken op papier in mixed media, fotografie en audio

Drukwerk: Speed-O-Print / Binding en afwerking: Hennink

Beeldbewerking & lithografie: Michiel Hofmans

Drukwerkbegeleiding: Terts, Ewout Schikker & Jeroen Sukel

*De salie in de moestuin staat in bloei,
thuis krullen blad en bloem droog in zichzelf.
Geur en zaad liggen besloten.*

